Yolcunun Beldesine Ulaştıktan Sonra Namazları Cem-i Te'hîr İle Birleştirmesinin Hükmü

Yolcunun Beldesine Ulaştıktan Sonra Namazları Cem-i Te'hîr İle (öğleyi ikindi vaktine ya da akşamı yatsı vaktine geciktirerek) Birleştirmesinin Hükmü

Meselenin Özeti:

Hanbelîler -ki bu görüş Mâlikî mezhebinin de zâhiridir- bunun câiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda yolcu, beldesine ulaştığında namazlarını kısaltmadan birleştirebilir. Şâfiîler ise bunun kazâ olacağını belirtmişlerdir. Ancak kazâ da olsa onlara göre bu kazâda bir günah yoktur. Hanefîlerin ise bu melese ile bir alâkaları yoktur. Çünkü onlar namazı birleştirmeyi temelden men etmişlerdir. Yolcu ister beldesine ulaşsın ister ulaşmasın fark etmez.

Râcih olan görüş ise bunun câiz olduğudur. Çünkü buna mâni olan bir delîl yoktur. Ayrıca bu, ruhsat bakımından da meşrû olana daha uygundur.

Meselenin Tafsîlâtı:

Hanbelîlere göre yolcunun, beldesine ulaştıktan sonra namazlarını cem-i te'hîr ile birleştirmesi câizdir. Bunun câiz olması için mazeretin, ikinci namazın vakti girene kadar devam etmesini şart koşarlar. Eğer mazeret ikinci namazın giriş vaktine kadar devam ederse -daha sonra bu mazeret ortadan kalksa bile- kişi namazını cem edebilir.

Şâfiilere göre ise bu şekilde cem etmek sahîh değildir. Çünkü onlar cem etmenin sahîh olabilmesi için mazeretin, ikinci namazın vaktinin tamamında (bitiminde veya o vaktin çıkmasına kadar) kalıcı olması gerektiğini belirtirler. Derler ki: "Eğer yolcu, namazlarını ikinci namazın vakti girince cem edecekse ve henüz ilk namazını bitirmeden önce mukîm olmuş ise, ilk namazı kazâ olur." Ancak kazâ da olsa onlara göre bu kazâda bir günah yoktur.

Mâlikîler ise -mezheblerinin meşhûr kavline göre- namazları cem etmek için üç şart öne sürmüşlerdir. Ancak bu şartlar arasında, mazeretin ikinci namazın vakti çıkana kadar devam etmesi şartı yoktur. Bu da gösterir ki onlar böyle bir şart öne sürmemişlerdir. Nitekim demişlerdir ki: 'Yolcu beldesine gece ulaşmışsa ve imsak vaktinin girmesine de bir rek'atten fazla bir süre varsa ancak henüz akşamı ve yatsıyı kılmamışsa, akşamı üç rek'at, yatsıyı da mukîm olarak kılar.'

Onlara göre cem-i te'hîrin üç şartı şunlardır:1- Yolcu seyir hâlinde iken zevâl (öğle) vaktinin girmesi2- Güneşin (batmaya yakın) sarardığı vakitte ya da öncesinde konaklamaya niyet etmesi. Akşamdan sonra konaklamaya niyet ederse ya da akşamdan önce mi sonra mı konaklayacağını bilmiyorsa (namazların vakti çıkacağı için) her namazı kendi vaktinde kılar; sûrî cem ederek birleştirir. Şöyle ki, öğle namazını son vaktinde kılar, sonra ikindi vakti girince ikindiyi de ilk vaktinde kılar.3- Öğle namazını ikindi namazı ile cem etmek için öğle namazını geciktirmeye niyet etmesi.

Bazı Malikilerin cem-i te'hîr için öne sürdükleri 'seferdeki seyrini hızlandırması' şartı ise el-Müdevvene'nin(1) şartıdır. Mezhebin meşhûr kavline göre ise bu şart değildir.

Hanefîlerin ise bu melese ile bir alâkaları yoktur. Çünkü onlar namazı birleştirmeyi temelden men etmişlerdir. Yolcu ister beldesine ulaşsın ister ulaşmasın fark etmez. Arafat ve Müzdelife ise bundan

müstesnâdır. Mezheblerinde bilindiği üzere bu iki yerde cem etmeyi câiz görürler. Ancak bu, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den nakledilen sünnete muhâliftir.
Konu hakkında şu eserlere bakılabilir:
el-Fevâkihu'd-Devânî (1/256) Hâşiyetu'l-Buceyramî (2/177)el-Muğnî (3/140)
Dr. Ahmed b. Muhammed el-HalîlH. 22 Rabîu'l-Evvel 1446
(1) el-Müdevvene: Mâlikî mezhebinin temel kaynaklarından olan ve "Sahnûn" lakaplı Ebû Saîd Abdusselâm b. Saîd b. Habîb et-Tenûhî tarafından te'lif edilen bir eserdir. İmâm Mâlik b. Enes ve onun ilim halkasının fıkhî görüşlerini bir araya getiren bir tedvîn kitabıdır.